

**Wyrok z dnia 6 czerwca 1997 r.
II UKN 168/97**

Oplacanie składek w ramach systemu ubezpieczeniowego rolników indywidualnych nie jest wywiązaniem się z obowiązku opłacania składek z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Jerzy Kuźniar (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 1997 r. sprawy z wniosku Wandy S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.M. o składki na ubezpieczenie społeczne, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21 stycznia 1997 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 26 lutego 1996 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w T.M. stwierdził, iż Wanda S. podlega ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej od dnia 1 marca 1991 r. do dnia 31 lipca 1992 r. oraz od dnia 16 sierpnia 1992 r. i wymierzył ubezpieczonej zaległe składki w kwocie 5.662 zł 84 gr wraz z odsetkami w kwocie 6.658,80 zł.

Od powyższej decyzji złożyła odwołanie ubezpieczona i powołując się na fakt opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji. W toku postępowania odwoławczego wnioskodawczyni ograniczyła odwołanie, domagając się uchylenia zaskarżonej decyzji jedynie w części dotyczącej naliczonych odsetek za zwłokę.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 15 października 1996 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i uznał, iż ubezpieczona nie jest obowiązana do zapłacenia odsetek w kwocie 6.658,80 zł.

Zdaniem Sądu ubezpieczona w okresie prowadzenia działalności gospodarczej opłacała składki na ubezpieczenie społeczne rolników, a pierwszą informację o konieczności ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej otrzymała w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych został nadto powiadomiony przez Urząd Miejski w Ż. o podjęciu przez wnioskodawczynię działalności gospodarczej. W ocenie Sądu Wojewódzkiego fakt opłacania składek ubezpieczenia rolniczego w okresie zawieszenia działalności gospodarczej i nadal po jej wznowieniu, wskazują na wolę wnioskodawczyni podlegania ubezpieczeniu. Nie była ona jedynie zorientowana co do jego rodzaju. Wnioskodawczyni po uzyskaniu informacji w KRUS-ie, sama zgłosiła się do Oddziału ZUS-u dla wyjaśnienia właściwego rodzaju ubezpieczenia, zaś organ rentowy będąc powiadomiony przez Urząd Miejski o podjęciu przez ubezpieczoną działalności gospodarczej, powinien w

związku z tym wydać stosowną decyzję z urzędu.

Z tych względów Sąd Wojewódzki uznał, iż nie jest uzasadnione obciążanie wnioskodawczyni odsetkami za zwłokę w oparciu o art. 34 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.).

Apelację od wyroku Sądu Wojewódzkiego złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego wniósł o jego zmianę i oddalenie odwołania, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację, dzieląc ustalenia Sądu pierwszej instancji. W jego ocenie nie można przyjąć, iż wnioskodawczyni pozostawała w zwłoce z uregulowaniem składek na ubezpieczenie społeczne, skoro w całym spornym okresie opłaciła składki, z tym tylko, że uczyniła to w ramach innego systemu ubezpieczeniowego.

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją organ rentowy i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 34 i 35 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r. Nr 25, poz. 37 ze zm.), art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 1989 r. o zobowiązaniach podatkowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.), § 10 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 stycznia 1995 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o zobowiązaniach podatkowych (Dz. U. Nr 7, poz. 33), art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) oraz § 32 i 33 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.), wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. W uzasadnieniu skargi podano, że organ rentowy postąpił zgodnie z obowiązującymi przepisami, a stanowisko Sądów jest nietrafne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty podniesione w kasacji są uzasadnione.

Obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu określonymu ustawą z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin, podlegają osoby fizyczne prowadzące na własny rachunek działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Ubezpieczenie to powstaje z dniem rozpoczęcia działalności rodzącej taki obowiązek, a osoba prowadząca taką działalność jest obowiązana do jej ubezpieczenia. W przypadku zbiegu ubezpieczenia z tej ustawy z ubezpieczeniem społecznym rolników indywidualnych, pierwszeństwo miało ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą.

Powyższe wynika wprost z treści art. 1 ust. 1 pkt 1, art. 3 ust. 1 i art. 22 ust. 1 oraz art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. Obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu powstaje więc z mocy samej ustawy, jeżeli zaistnieją określone w niej

warunki. Konsekwencją tego jest określony w art. 23 ust. 1 tej ustawy obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Wobec rozpoczęcia działalności gospodarczej, wnioskodawczyni przestała podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników, co wprost wynika z treści przepisów art. 7 ust. 1 i 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r. Nr 71, poz. 342 ze zm.). Fakt, że mimo tego nadal opłacała składki na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników, nie stanowi okoliczności wyłączającej obowiązek ubezpieczenia na podstawie omawianej ustawy. Ustawodawca nie pozostawił bowiem prawa wyboru osobom podlegającym różnym systemom ubezpieczenia. Zauważyć należy, że składki wpłacane przez wnioskodawczynię na ten Fundusz były nienależne i jako takie przekazane zostały na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Prowadzenie działalności gospodarczej rodzi obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia osoby prowadzącej taką działalność oraz osób z nią współpracujących w ciągu 10 dni od dnia rozpoczęcia działalności lub współpracy (§ 32 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne....). Należy też zauważyć, że przepis art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. daje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych prawo do objęcia osoby podlegającej ubezpieczeniu, ubezpieczeniem z urzędu, a przepis art. 22 ust. 3 zobowiązuje terenowe organy administracji do informowania ZUS o podejmowaniu działalności gospodarczej na ich terenie. Zaniechanie jednak dokonania tych czynności nie ma skutków wobec osoby podlegającej ubezpieczeniu, w tym nie wyłącza jej obowiązku zgłoszenia do ubezpieczenia. Trafna jest w związku z tym decyzja organu rentowego o objęciu wnioskodawczyni ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą.

Wszystko to należy ocenić Sąd Apelacyjny, bezpodstawnie natomiast nie zastosował konsekwencji jakie przewiduje prawo w przypadku, gdy składki na ubezpieczenie nie są opłacane w terminie.

W myśl art. 34 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, od nie opłaconych w terminie składek organ rentowy pobiera odsetki za zwłokę na zasadach i w wysokości określonej przepisami o zobowiązaniach podatkowych (ustawa z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych - Dz. U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.). Bez wątpienia nie opłacając składek na ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą, wnioskodawczyni pozostawała w zwłoce. Nie jest bowiem wywiązaniem się z tego obowiązku opłacanie składek w ramach innego (odrębnego) systemu ubezpieczeniowego (w tym wypadku rolników indywidualnych).

Niezależnie od tego stwierdzenia, Sąd Najwyższy nie wydał orzeczenia co do istoty sprawy z uwagi na wniosek zawarty w skardze kasacyjnej, a zmierzający do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając sprawę w wyniku kasacji, Sąd Najwyższy związany jest jej podstawami i wnioskami, skoro działa w granicach kasacji - art. 393¹¹ KPC. Wyraźny wniosek składającego kasację, a także przepis art. 393¹⁵ KPC, który jedynie uprawnia Sąd Najwyższy do orzekania co do istoty sprawy, skłoniły do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Istotą i

celem postępowania kasacyjnego jest - w przypadku uwzględnienia kasacji - uchylenie zaskarżonego orzeczenia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy może, co nie oznacza, że powinien orzec co do istoty sprawy (postanowienie SN z dnia 29 października 1996 r., III CKU 8/96 - nie opublikowane).

Z tych względów orzeczono jak w sentencji po myśli art. 393¹² § 1 KPC.

N o t k a

Powołane w uzasadnieniu **postanowienie z dnia 29 października 1996 r., III CKU 8/96**, zostało opublikowane w **OSNC 1997 z. 4 poz. 38**.

=====